

HE 48/2016 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsästyslain 33 ja 34 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi metsästyslakia afrikkalaisen sikaruton estämiseksi siten, että kiinteää keinovaloa voitaisiin käyttää villisian ja supikoiran metsästyksessä villisian ruokintapaikalla. Lisäksi laissa olevia asetuksenantovaltuuksia täydennettäisiin siten, että valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin aitauksen ominaisuuksista ja käyttämisestä pyyntivälineenä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

PERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Metsästyslaki

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 11 päivänä joulukuuta 2014 villisikatyöryhmän (HARE 047:00/2014). Työryhmän tehtävänä oli selvittää Suomen villisikakannan tilannetta ja linjata toimenpiteet, joiden avulla villisikakantaa hoidetaan ja sen tilannetta hallitaan metsästyslainsäädännön ja eläintautilainsäädännön nojalla, ottaen huomioon erityisesti afrikkalainen sikarutto -nimisen virustaudin (ASF) Suomeen leviämisen estämiseksi tarvittavat toimenpiteet.

Villisikatyöryhmän mietintö (MMM 2015:1) sisältää ehdotuksen toimenpideohjelmaksi villisikakannan hallinnan tehostamiseksi ja afrikkalaisen sikaruton leviämisen vastustamiseksi. Toimenpideohjelma on laadittu linjaamaan niitä käytännön toimenpiteitä, joilla villisikakantaa hallitaan metsästyksen ja riistanhoidon toimenpitein sekä pienennetään afrikkalaisen sikaruton maahantuloriskiä Suomeen metsästysmatkailun sekä luonnonvaraisen villisikakannan kautta.

Villisika on metsästyslain (615/1993) 5 §:ssä tarkoitettu riistaeläin, jolle on metsästyslain 37 §:n nojalla metsästysasetuksen (666/1993) 25 §:n 2 momentissa säädetty erityinen rauhoitusaika. Sen mukaan villisikanaaras, jota vuotta nuorempi jälkeläinen seuraa, on aina rauhoitettu. Villisian yleinen rauhoitusaika on kumottu valtioneuvoston asetuksella 147/2016. Asetus on tullut voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2016.

Tämän hetkisen tilanteen mukaan Suomessa arvioidaan olevan noin 1 500 villisikaa. Kanta ehdotetaan alustavasti puolitettavaksi valtakunnan tasolla. Villisikakannan tiheys ja levinneisyys vaikuttaa suoraan siihen, miten afrikkalaisen sikaruton tartunta säilyisi populaatiossa ja leviäisi edelleen. Villisikojen kanta-arviota tulee tarkentaa ja päivittää, koska villisika lisääntyy hyvin nopeatempoisesti.

Villisikakannan seurannassa tulee ottaa huomioon metsästyslain 20 §. Mainitun lainkohdan mukaan metsästystä on harjoitettava kestävästä käytön periaatteiden mukaisesti ja siten, että riistaeläinkannat eivät vaarannu, luontoa ei tarpeettomasti vahingoiteta, riistakantaa ei vaaranneta eikä eläimille tuoteta tarpeetonta kärsimystä. Riistaeläinkantojen tuoton jatkuvuus on pyrittävä turvaamaan tarkoituksenmukaisella riistanhoidolla.

Metsästyslain 33 §:n mukaan metsästyksessä on yleisesti kielletty muun muassa räjähteiden, myrkkujen, myrkyttäviä tai tainnuttavia aineita sisältävien syöttien, tainnuttavien ja tappavien elektronisten laitteiden ja sähkölaitteiden, yöammuntaa varten tarkoitettujen tähtäyslaitteiden, jotka elektronisesti suurentavat tai muuttavat kuvaa, keinovalonvalaistuksen valonlähteiden ja kohteita valaisevien laitteiden sekä peilien ja muiden häikäisevien laitteiden käyttöä.

Metsästyslain 34 §:ssä säädetään pyyntivälineitä ja pyyntimenetelmiä koskevien tarkempien säännösten antamisesta. Metsästyslain 34 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin ampuma-aselain (1/1998) 6 §:ssä tarkoitettujen ampuma-aseiden ja patruunoiden ominaisuuksista ja käyttämisestä, metsästysjousen ja nuolien ominaisuuksista ja käyttämisestä, ilma-aseiden ominaisuuksista ja käyttämisestä, loukkujen, ansalangan, rautojen, jalkanarun, lehtipuhaltimen ja verkon ominaisuuksista ja käyttämisestä sekä pyyntimenetelmissä noudatettavista menettelytavoista.

Jotta afrikkalaista sikaruttoa voitaisiin ehkäistä entistä paremmin, tarvitaan metsästyslakiin muutoksia villisian metsästyksen tehostamiseksi erityisesti pyyntivälineiden osalta.

1.2 Muu asiaan liittyvä lainsäädäntö

Eläintautilaki

Afrikkalainen sikarutto (ASF) on viruksen aiheuttama sikojen ja villisikojen verenvuotokuumetauti, johon ei ole olemassa rokotetta eikä hoitokeinoa. Afrikkalainen sikarutto ei tartu ihmiseen.

Afrikkalaista sikaruttoa esiintyy yleisesti Afrikassa. Vuonna 2007 tauti levisi Georgiaan, todennäköisesti Afrikasta tulleen laivan ruokajätteen mukana. Sen jälkeen ASF on levinnyt muun muassa Venäjälle, Ukrainaan ja Valko-Venäjälle. Vuonna 2014 leviäminen jatkui Puolaan, Liettuaan, Latviaan ja Viroon. Vuoden 2015 aikana kaikissa viimeksi mainituissa maissa on todettu tartuntoja sekä kotisioissa että villisioissa. Afrikkalaista sikaruttoa ei ole koskaan todettu Suomessa.

Eläintautilain (441/2013) 5 §:n mukaan eläntaudit jaetaan eläintautilaissa vastustettaviin eläntauteihin, ilmoitettaviin eläntauteihin sekä muihin eläntauteihin. Vastustettavat eläntaudit jaetaan edelleen valvottaviin eläntauteihin, vaarallisiin eläntauteihin ja helposti leviäviin eläntauteihin. Helposti leviäväksi eläntaudiksi luokitellaan eläntauti, joka merkittävästi vaikeuttaa kotieläintuotannon toimintaedellytyksiä, merkittävästi vahingoittaa luonnonvaraisia eläinkantoja, merkittävästi estää tai haittaa eläinten tai tuotteiden vientiä ja kauppaa taikka voi tarttua eläimestä ihmiseen aiheuttaen vakavan sairauden sekä lisäksi leviää erityisen helposti. Vastustettavista eläntaudeista ja niiden luokituksesta annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (843/2013) 3 §:n mukaan afrikkalainen sikarutto on helposti leviävä eläntauti.

Afrikkalaista sikaruttoa aiheuttava virus säilyy tartuntakykyisenä poikkeuksellisen hyvin. Virus säilyy luonnossa tartunnan saaneen villisian eritteissä eli lannassa, virtsassa, syljessä ja veressä viikkoja. Tautiin kuolleen villisian ruhossa virus säilyy useita kuukausia ja pakastetussa lihassa vuosia. Virus voi näistä levitä edelleen uusiin villisikoihin tai sikoihin suoran tai välillisen kosketuksen, esimerkiksi viruksella saastuneiden metsästysvarusteiden, jalkineiden tai rehun välityksellä.

Eläintautilain 14 §:n mukaan jos eläimestä vastuussa oleva toimija tai muu henkilö, joka osallistuu esimerkiksi eläimen kuljetukseen, lopetukseen, metsästyksen, pyyntiin tai tarkkailuun, epäilee tai toteaa eläimellä olevan vastustettava tai uusi vakava eläntauti, hänen on viipymättä ilmoitettava asiasta kunnaneläinlääkärille tai aluehallintovirastolle.

Eläintautilain 33 §:n mukaan jos eläimellä todetaan helposti leviävä eläntauti tai kyseessä on tällaista tautia koskeva virallinen eläntautiepäily, taudin esiintymispaikan ympärillä olevalle alueelle voidaan perustaa rajoitusvyöhyke. Rajoitusvyöhyke voidaan jakaa osiin, jos Euroopan unionin lainsäädännössä sitä edellytetään. Rajoitusvyöhyke voidaan perustaa myös maan rajojen ulkopuolella todetun helposti leviävän eläntaudin taudinpurkauksen eli todetun taudin yhteydessä.

Mainitun pykälän 2 momentin mukaan päätöksen rajoitusvyöhykkeen perustamisesta ja lakkauttamisesta tekee Elintarviketurvallisuusvirasto. Rajoitusvyöhykkeen sekä sen osien rajoja määritettäessä on otettava huomioon maantieteelliset, hallinnolliset, ekologiset ja epidemiologiset tekijät sekä valvontamahdollisuudet. Rajoitusvyöhyke on välittömästi lakkautettava, kun sen perustamiselle säädettyjä edellytyksiä ei enää ole.

Eläinsuojelulaki

Eläinsuojelulain (247/1996) 3 §:n mukaan eläimiä on kohdeltava hyvin eikä niille saa aiheuttaa tarpeetonta kärsimystä. Tarpeettoman kivun ja tuskan tuottaminen eläimille on kielletty.

Eläinsuojelulain 32 §:n mukaan eläin on lopetettava mahdollisimman nopeasti ja kivuttomasti sen lopetukseen soveltuvalla menetelmällä ja tekniikalla. Eläimen saa lopettaa vain se, jolla on riittävät tiedot kyseisen eläinlajin lopetusmenetelmästä ja lopetustekniikasta sekä riittävä taito toimenpiteen suorittamiseksi. Eläimen lopettavan henkilön on varmistettava, että eläin on kuollut ennen kuin sen hävittämiseen tai muihin toimenpiteisiin ryhdytään.

2 Ehdotetut muutokset

Afrikkalaisen sikaruton Suomeen leviämisen ehkäisemiseksi tärkeitä toimenpiteitä ovat muun muassa villisikakannan koon rajoittaminen ja kannanseuranta. Taudin leviämistä pyritään ehkäisemään myös yhteistyöllä, neuvonnalla, koulutuksella, riistan tutkimuksella ja säädösmuutoksilla. Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi metsästyslain 33 ja 34 §:ää villisian kannanhoidollisen metsästyksen tehostamiseksi.

Metsästyslain 33 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti. Momentilla säädettäisiin poikkeus pykälän 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettuun keinovalon käyttämiseen siten, että villisian ja supikoiran metsästyksessä sallittaisiin kiinteän keinovalon käyttö villisian ruokintapaikalla.

Villisian houkuttelutarkoitukseen rakennetulle ruokintapaikalle olisi mahdollista sijoittaa kiinteä keinovalo. Villisiat tulevat ruokintapaikalle usein vasta pimeän tultua. Villisika ammutaan tällä hetkellä ruokintapaikalta 50–100 metrin etäisyydellä olevasta ampumatornista, jossa eläimen ikä, sukupuoli tai asema laumassa pyritään toteamaan asean kiikaritähäimellä tai katselukiikareilla. Usein valaistusolosuhteet ovat niin huonot, että hyvää riistalaukausta ei voi suorittaa. Tällöin villisian haavoittumisen riski on suuri ja metsästys joudutaan keskeyttämään. Haavoittuneena villisika voi olla erittäin vaarallinen. Valon käytöstä seuraisi metsästäjien turvallisuuden parantuminen. Valon käyttämisellä edistettäisiin myös eläinsuojelulain 32 §:ssä tarkoitettua nopeaa ja kivutonta eläimen lopettamista.

Kiinteän keinovalon käyttämisellä pyrittäisiin estämään myös metsästysasetuksen 25 §:n 2 momentissa tarkoitettua villisikanaaraan, jota vuotta nuorempi jälkeläinen seuraa, metsästäminen. Metsästys tulisi olla edellä mainitut seikat huomioiden valikoivaa ja oikeassa pyyntijärjestyksessä tapahtuvaa.

Mainitussa momentissa säädettäisiin myös supikoiran metsästyksessä villisian ruokintapaikalla, koska supikoira käyttää luontaisesti ruokailupaikkoinaan samoja paikkoja kuin villisika. Supikoira voi olla siten potentiaalinen afrikkalaisen sikaruton levittäjä. Kiinteän keinovalon käyttäminen tulisi siten olla mahdollista villisian ruokintapaikoilla myös supikoiran metsästyksessä. Lisäksi riistanhoidon kannalta olisi epätarkoituksenmukaista, että kiinteän valon olemassaolo estäisi supikoiran metsästyksen.

Lain 34 §:ää ehdotetaan täydennettäväksi siten, että sen 1 momentin 4 kohdan luetteloon lisättäisiin aitaus. Tällä lisäyksellä valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää villisikojen pyynnissä käytettävän aitauksen ominaisuuksista ja aitauksen käyttämisestä. Villisikanaaras eli emakko painaa noin 100 kilogrammaa ja suotuisilla alueilla elävä aikuinen uros eli karju voi painaa Euroopassa noin 300 kilogrammaa. Aitaus pyyntivälineenä olisi hyödyllinen villisikakannan säätelyssä, koska aitaukseen tulisi mahtua metsästyksen tehostamista ajatellen vil-

lisikalauma yhden villisian sijaan. Lisäksi aitaus soveltuu eläinsuojelulliset näkökohdat huomioon ottaen isokokoiselle ja helposti stressaantuvalla eläimelle paremmin kuin muut jo nyt voimassa olevassa lainkohdassa mainitut pyyntivälineet.

Aitauksen tulee olla riittävän vahvaa tekoa ja mielellään muodoltaan pyöreä, jotta estetään villisikojen kiipeäminen kulmiin toistensa päälle ja karkaaminen. Aitauksen tulisi olla kattamaton, jotta ruokinta-aitaukseen eksyneet sarvelliset hirvieläimet eivät satuttaisi itseään yrittäessään hypätä aidan yli.

3 Esityksen vaikutukset

Tällä lakimuutoksella pyritään muiden ASF -viruksen estämiskeinojen kanssa säästämään seuraavat sikataloudelle ja kansantaloudelle aiheutuvat negatiiviset vaikutukset.

Suomeen saapuessaan afrikkalaisella sikarutolla olisi merkittäviä taloudellisia seurauksia maamme sikataloudelle. Jos Suomessa todettaisiin yksikin tartuntatapaus sikalassa, kaikki siat kyseisessä sikalassa jouduttaisiin lopettamaan.

Lopetettujen ja kuolleiden sikojen hävitys harkitaan tapauskohtaisesti, pääsääntöisesti ruhot hävitetään hävityslaitoksessa. Sikojen lopetuksen ja hävityksen jälkeen tila saneerataan ja desinfioidaan. Sellainen laitteisto, rehu ja tuotteet, jota ei ole mahdollista käsitellä tartuntavaaratomaksi tai desinfioida, hävitetään.

Viranomaismääräyksellä tehtävät tartunnan hävittämistoimenpiteet maksetaan valtion varoista. Tuottajalla on oikeus saada menettämistään eläimistä sekä harkinnanvaraisesti myös tuotannon menetyksistä korvaus valtion varoista. Tuottajan vastuulle jäisi silti runsaasti epäsuoria kustannuksia, esimerkiksi jalostustyön tulosten menettämisen ja muiden epäsuorien tuotannonmenetyksistään muodossa. Kaikki edellä mainitut toimet aiheuttavat jopa satojen tuhansien eurojen tappiot tartunnan saanutta sikatilaa kohden.

Vaikka tartuntatilojen lukumäärä jäisi alhaiseksi, koko sikatalouden kannalta vakavinta olisi sianlihan kolmasmaaviennin sekä sisämarkkinakaupan häiriintyminen. Jo yksittäinen tautitapaus vaikuttaisi sianlihan vientiin, sillä monet EU:n ulkopuoliset ostajamaat haluavat tuontiin olevan kokonaan tautivapaan.

Vaikka ASF ei tartu ihmisiin, voi myös kotimaisessa kuluttajien ostokäyttäytymisessä tapahtua ei-toivottuja muutoksia todettujen tartuntojen johdosta. Alueelliset sikojen ja sianlihatuotteiden kuljetusrajoitukset aiheuttavat myös kustannuksia ja uudelleenjärjestelytarpeita sikaelinkeinolle kotimaassa. Kuljetusten häiriintyminen johtaa nopeasti ylitäyttöön sikatiloilla, jolloin sikoja jouduttaisiin todennäköisesti hyvinvointisyistä lopettamaan ja hävittämään useilla tiloilla.

Yhden afrikkalaisen sikarutto -taudinpurkauksen eli todetun taudin keskimääräinen hinta-arvio kansantaloudelle on noin 10,5 miljoonaa euroa, vaikkakin vaihtelu voi olla hyvin suurta. Kotieläinsektorin tappiot olisivat noin 17,3 miljoonaa euroa. Tappiot vaihtelisivat 7,5–38,1 miljoonan euron välillä. Kansantaloudellinen menetys voi olla myös suurempi, koska menetykset riippuvat voimakkaasti ASF:n aiheuttaman vientikatkoksen kestosta. Laskelmissa on otettu huomioon Maailman eläintautijärjestö OIE:n suositusten mukainen varoaika eli kolme kuukautta viimeisen todetun ASF -tapauksen hoidosta. Kansantaloudelle kaiken sikatuotteiden viennin keskeytymisen pidentyminen kuukaudella maksaisi 2,5 miljoonaa euroa ja kotieläinsektorille 4,2 miljoonaa euroa. Alueelliset sikojen ja sianlihatuotteiden kuljetusrajoitukset aiheuttavat kustannuksia ja uudelleenjärjestelytarpeita sikaelinkeinolle kotimaassa.

HE 48/2016 vp

Jos afrikkalainen sikarutto tulisi villisikoihin, villisikojen tutkimuksesta ja raatojen hävityksestä tulisi jatkuvasti kustannuksia. Raadot hävitettäisiin hautaamalla tai toimittamalla hävityslaitokseen, kuten kotisikatapauksissakin.

4 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä yhteistyössä Suomen riistakeskuksen ja Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran kanssa.

Esityksestä on pyydetty lausunnot ympäristöministeriöltä, Elintarviketurvallisuusvirasto Eviralta, Eläinten terveys ETT ry:ltä, Luonnonvarakeskukselta, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry:ltä, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf:ltä, Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry:ltä, Suomen luonnonsuojeluliitto ry:ltä, Suomen Metsästäjäläiitto ry:ltä ja Suomen riistakeskukselta.

Koska metsästyslain muutos afrikkalaisen sikaruton estämiseksi on kiireellinen asia, lausuntoaika on ollut neljä viikkoa.

Lausunnon ovat antaneet määräaikaan mennessä Elintarviketurvallisuusvirasto Evira, Luonnonvarakeskus, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Suomen luonnonsuojeluliitto ry, Suomen metsästäjäläiitto ry ja Suomen riistakeskus. Lausunnonantajista kaikki muut paitsi Suomen luonnonsuojeluliitto kannattivat esitystä.

Suomen luonnonsuojeluliitto on ottanut yleisesti kielteisen kannan keinovalon käyttämiseen. Kuitenkin tässä esityksessä on kyse kiinteästä keinovalosta, joka on nimenomaan villisian ruokintapaikalla. Suomen luonnonsuojeluliiton kantaa ei ole siten voitu ottaa huomioon.

5 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

metsästyslain 33 ja 34 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan metsästyslain (615/1993) 34 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 206/2013, sekä

lisätään 33 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 583/2015, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, seuraavasti:

33 §

Pyyntivälineet ja pyyntimenetelmät

Edellä 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetusta keinotekoisen valonlähteen käytön kiellosta voidaan kuitenkin poiketa käyttämällä kiinteää keinovaloa villisian ja supikoiran metsästyksessä villisian ruokintapaikalla.

34 §

Pyyntivälineitä ja pyyntimenetelmiä koskevat tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin:

- 1) ampuma-aselain (1/1998) 6 §:ssä tarkoitettujen ampuma-aseiden ja patruunoiden ominaisuuksista ja käyttämisestä;
 - 2) metsästysjousen ja nuolien ominaisuuksista ja käyttämisestä;
 - 3) ilma-aseiden ominaisuuksista ja käyttämisestä;
 - 4) loukkujen, aitausten, ansalangan, rautojen, jalkanarun, lehtipuhaltimen ja verkon ominaisuuksista ja käyttämisestä;
 - 5) pyyntimenetelmissä noudatettavista menettelytavoista.
-

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 7 päivänä huhtikuuta 2016

Pääministeri

Juha Sipilä

Elinkeinoministeri Olli Rehn

Laki

metsästyslain 33 ja 34 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan metsästyslain (615/1993) 34 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 206/2013, sekä
lisätään 33 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 583/2015, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

33 §

Pyyntivälineet ja pyyntimenetelmät

Edellä 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua keinotekoisen valonlähteen käytön kiellosta voidaan kuitenkin poiketa käyttämällä kiinteää keinovaloa villisian ja supikoiran metsästyksessä villisian ruokintapaikalla.

34 §

Pyyntivälineitä ja pyyntimenetelmiä koskevat tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin:

- 1) ampuma-aselain (1/1998) 6 §:ssä tarkoitettujen ampuma-aseiden ja patruunoiden ominaisuuksista ja käyttämisestä;
- 2) metsästysjousen ja nuolien ominaisuuksista ja käyttämisestä;
- 3) ilma-aseiden ominaisuuksista ja käyttämisestä;

34 §

Pyyntivälineitä ja pyyntimenetelmiä koskevat tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin:

- 1) ampuma-aselain (1/1998) 6 §:ssä tarkoitettujen ampuma-aseiden ja patruunoiden ominaisuuksista ja käyttämisestä;
- 2) metsästysjousen ja nuolien ominaisuuksista ja käyttämisestä;
- 3) ilma-aseiden ominaisuuksista ja käyttämisestä;

HE 48/2016 vp

4) loukkujen, ansalangan, rautojen, jalkanarun, lehtipuhaltimen ja verkon ominaisuuksista ja käyttämisestä; sekä

5) pyyntimenetelmissä noudatettavista menettelytavoista.

4) loukkujen, *aitausten*, ansalangan, rautojen, jalkanarun, lehtipuhaltimen ja verkon ominaisuuksista ja käyttämisestä; sekä

5) pyyntimenetelmissä noudatettavista menettelytavoista.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuu-
ta 20 .*
